Neka je hvaljen Allah, dželle šanuh, Gospodar svih svjetova, Jedan i Jedini. Salavate i selame upućujemo Njegovom najodabranijem poslaniku, Muhammedu, koji nam je draži od očeva, majki i svih ostalih ljudi, njegovoj časnoj porodici, plemenitim ashabima i svim iskrenim i dosljednim sljedbenicima do Sudnjega dana.

U zadnje vrijeme svjedoci smo mnogih polemika oko utemeljenosti obilježavanja Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođendana/mevluda. Propis u vezi s tim trebao bi da bude jasan, ali postoje ljudi koji na sve načine pokušavaju opravdati taj čin. Nije se čuditi narodu koji se slijepo povodi iz neznanja, ali se čuditi onima kojima je Allah olakšao da malo detaljnije izučavaju islam, kako ne mogu da shvate da je obilježavanje mevluda neutemeljena i nepropisana radnja u islamu.

Primjer toga je članak kojeg je napisao samoprozvani "Spec. islamskog prava" *Sami Džeko* iz Prijepolja pod naslovom: *"10 dokaza utemeljenosti proslave Mevluda"*. Tekst je prevashodno populističkog karaktera i očigledno je to metod kojeg je autor koristio u pripremi dotičnog članka. Shodno tome, ovaj tekst ne zaslužuje posebnu pažnju, čak ni da se na njega osvrće jer ima prečih zabluda kojima se treba pozabaviti, ali imajući u vidu da je prouzrokovao određene nedoumice, zamoljen sam da napišem kritički osvrt na ovaj tekst, pa sam - osjećajući se obaveznim - na molbu udovoljio uz Allahovu pomoć i olakšanje.

U narednim redovima ću, inšallahu te'ala, nevesti cjelokupan članak *Samija Džeke* kroz kraće pasuse, pa prokomentarisati njegove navode i adekvatno odgovoriti na sve njegove "dokaze" (tj. šubhe) i nejasnoće.

Kaže *Sami Džeko* u naslovu: *"10 dokaza utemeljenosti proslave Mevluda"*

Odgovor: Kamo sreće da su to *"dokazi"* i da ih ima čak *"deset",* nego je riječ o bezuspjelom pokušaju obmane i ničemu drugom. Ako *Sami Džeko* ima *"10 dokaza"*, kako tvrdi, a nema ih, onda idući tom logikom mi imamo preko 100.000 dokaza koji pobijaju njegove navode. Naime, na oprosnom hadždžu s Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, prisustvovalo je preko 100.000 ashaba, radijallahu anhum. Za sve njih se pouzdano zna da nisu obilježavali mevlud. Je li tako ili ne? Ako priznaš da je tako - onda si sam sebi presudio, a ako kažeš da nije tako - onda bi smo te zamolili da nam navedeš ko je to među ashabima obilježavao mevlud?! Nadamo se da ne predstavlja veliki zahmet.

Ipak, možda griješimo kada kažemo 100.000 dokaza. Možda je ispravnije reći da imamo više miliona dokaza, tj. prve tri generacije ummeta, koje su po slovu Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, tri najbolje generacije, nisu obilježavale mevlud, i oko toga postoji konsenzus ummeta. Dakle, niti jedna jedina osoba među prvim generacijama nije uopće ni imala na umu da obilježava mevlud.

Možda autor neće biti u stanju da razumije tih više miliona dokaza, jer kako i sam kaže: *"... to nije problem u dokazu već je problem u njegovoj mogućnosti da razumije dokaze"*, pa bi ga savjetovali: *"... da se posveti nauci i proučavanju šerijata pa će mu onda Allah podariti mogućnost da razumije dokaze"* - kako i sam kazuje.
Teško je pojmiti da autor, iako poznaje ar. jezik, ne može da razumije Allahove, dželle šanuh, riječi: ***"Slijedite ono što vam Gospodar vaš objavljuje..."*** (El-E'araf, 3), ili Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, hadise: ***"Ko u ovu našu stvar (vjeru) uvede ono što joj ne pripada, pa to će mu biti odbačeno."***[1], ili u drugom rivajetu: ***"Ko uradi djelo koje se ne temelji na ovoj našoj stvari (vjeri), biće mu odbačeno."***[2] Još teže je pojmiti da i pored hadisa: *"...* ***i upozoravam vas na novine u vjeri, jer svaka novina u vjeri je bid'at/novotarija, a svaka novotarija je zabluda.****"*[3], on i dalje opravdava novotarije poput mevluda.
Dalje kaže *Sami Džeko*: *"Oni koji vole Božijeg Poslanika, alejhis-selam, kao izraz ljubavi prema njemu s vremena na vrijeme organizuju okupljanja na kojima se u stihu proučava njegov, alejhis-selam, život, donose salavati na njega i uči Kur'an."*
Odgovor: U samom okupljanju radi proučavanja životopisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nema ništa sporno. Naprotiv, to je veoma pohvalno djelo jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u mnogim hadisima pohvalio izučavanje šerijatskog znanja i obećao velike nagrade za one koji to rade. Također, i učenje Kur'ana i salavata se ubraja, kao što je poznato, među najbolja djela. Nije problem u tome, to rade i oni koji ne proslavljaju mevlude. Problem je u načinu i povodu tih okupljanja, da li su ona propisana ili ne?! Da li se ljubav prema Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, izražava na taj način, kojeg *"s vremena na vrijeme"* ponavljaju, ili pak sa privrženim slijeđenjem Poslanikovog sunneta i klonjenjem od novotarija?! Da li to ashabi, radijallahu anhum, nisu voljeli Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, imajući u vidu da nisu organizovali mevlude?! Da li je uputa potonjih generacija bolja od upute prvih generacija?! Da je u mevludu hajr, zar nas oni ne bi pretekli u njegovom obilježavanju?! - sve su to pitanja koja iziskuju iskrene odgovore.
Nastavlja *Sami Džeko*, pa dalje kaže: *"Dokaza utemeljenosti mevluda je mnogo, a mi ćemo spomenuti par njih."*
Odgovor: Ubijeđen sam da je autor mogao iskopati više od *"10 dokaza"* da bi to i uradio, imajući u vidu njegovu brižljivost u odbrani mevluda, mada mu je i 10 puno. Nadamo se da je iz svoje kese izvadio najjače dokaze i da na tih ostalih *"mnogo"* nema potrebe uopće se osvrtati.
Kaže *Sami Džeko*: *"Prvi dokaz: Od Ebu Katade se prenosi da je Poslanik, alejhis-selam, bio upitan o postu ponedeljkom pa je rekao: "To je dan u kome sam rođen i dan u kome*

mi je počela objava.” (Muslim, 2/819) Samim ovim postupkom Poslanik, alejhis-selam, je dao značenje danu njegovog rođenja. Ograničavanje proslavljanja tog dana samo postom je ograničavanje bez dokaza."

Odgovor: Ako se obilježavanjem mevluda želi zahvaliti Allahu na blagodati rođenja Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u tom danu, onda je krajnje razumski da zahvalimo na način na koji se zahvalio sam Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tj. posteći taj dan. Svima je poznato da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sebi izabire ono što je najpotpunije i najbolje, a na nama je shodno tome da postimo taj dan, kao što je on, sallallahu alejhi ve sellem, postio, ako je istina da ga volimo kao što tvrdimo.

Dalje, Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, nije postio dan rođenja, 12. *rebi'ul-evvel*, ako bi rekli da je tačan, već je postio ponedjeljkom, koji se ponavlja svake sedmice. Idući tom logikom, trebali bi onda organizovati mevlud svake sedmice, a ne jednom godišnje. Samim time što Allahov Poslanik nije obilježavao 12. *rebi'ul-evvel* jasno je da taj dan nije odlikovan nad drugim danima nekim dodatnim ibadetima, propisanim ili nepropisanim.

Da li je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je propisao post ponedjeljkom uz to dodao neki drugi ibadet, poput mevluda i slični, ili ipak ne? Odgovor je: Nije! Propisao je samo post. Jel' ummetu dovoljno ono što je dovoljno Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem? Hoće li razuman čovjek imati snage da kaže: "Nije!"!? Zašto onda proturiječimo Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a Uzvišeni nam kaže: ***"O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna."*** (El-Hudžurat, 1)

Ako kažete da je dozvoljeno obilježavati mevlud zato što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio ponedjeljkom, pa onda je, po toj logici, dozvoljeno da propišemo ljudima 6. namaz u toku dana, jer je prvih 5 utemeljeno; ili da obavežemo ljude da poste drugi mjesec mimo ramazana, jer je ramazan propisan; ili da obavljaju hadždž u danima mimo hadždžskih dana, jer je hadždž u osnovi propisan. Možda je bolje da kažemo da je - po toj logici - ispravno klanjati podne namaz 5 rekata, jer je to dodatno činjenje sedžde, ruku'a, učenje Kur'ana i sl. i da niko nema pravo da ograničava namaz na 4 rekata, jer je to ograničavanje bez dokaza.

Da li onaj ko obilježava mevlud - a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ga nije obilježavao – zaista vjeruje u Allahove, dželle šanuh, riječi: ***"Vi u Allahovom poslaniku imate divan uzor..."*** (El-Ahzab, 21)?!

Kaže *Sami Džeko*: *"Drugi dokaz: Kad je Poslanik, alejhis-selam, preselio iz Mekke u Medinu, vidio je da jevreji poste toga dana. Upitao je zašto to čine. Rekli su mu: ”Ovo je veliki dan. U njemu su spašeni Musa i i njegov narod, a utopio se faraon s vojskom.”*

Rekao je Poslanik, alejhis-selam: "Mi smo onda preči Musau i njegovu narodu od vas!" Postio je toga dana i naredio da ga muslimani poste." (Buhari, 7/215) Ovim hadisom ukazuje se na obilježavanje dana kada je Allah, dželle šanuh, podario nešto vjernicima. Nema sumnje da je i obilježavanje rođenja Muhammeda, alejhis-selam, isto kao ovo."

Odgovor: Odgovor na ovaj *"dokaz"* je sličan prethodnom. Da li je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, obilježio taj dan nečim drugim mimo posta?! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postio je dan Ašure i podsticao post na taj dan, ali je prešutio dan svog rođenja (12. *rebi'ul-evvel* po nekim historičarima), pa je obaveza i na nama da prešutimo, kao što je i on učinio, jer u njemu imamo ***"... divan uzor"*** (El-Ahzab, 21), ako smo iskreni u našim riječima da ga volimo i slijedimo.

Ako je dozvoljeno obilježiti dan Ašure nečim drugim mimo posta, pa zašto ga onda ne obilježimo klanjajući svaki namaz tog dana s dodatna 2 rekata, kao vid zahvale Allahu?! Zašto se ograničavati na broj 2, 4 itd.!?

S druge strane, zašto Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi nisu obilježavali druge dane u kojima je *"Allah, dželle šanuh, podario vjernicima nešto"* poput dana Isra'a i Mi'radža, ili dana kada je počela silaziti Objava, ili dana Hidžre, ili pobjede na Bedru, ili dana osvojenja Mekke, ili osvojenja Hajbera, ili dana kada je Omer, radijallahu anhu, primio islam i sl.? Želi li se reći da su Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi bili nezahvalni Allahu na blagodatima!?, ili možda da takvi bolje zahvaljuju Allahu od Vjerovjesnika, alejhis-selam, i svih njegovih ashaba, radijallahu anhum!?

Kaže *Sami Džeko*: *"Treći dokaz: Od Ibn Abbasa se prenosi: "Skupina ashaba Božijeg Poslanika, alejhis-selam, je sjedela pa im se približio Božiji Poslanik, alejhis-selam, i čuo ih kako se podsjećaju pa neki od njih govore: "Allah je uzeo Ibrahima za prijatelja." Drugi govore: "A sa Musaom je Allah, dželle šanuh, direktno razgovarao." A treći rekoše: A Isa je Allahova riječ i duh od Njega. A četvrti rekoše: Adema je Allah, dželle šanuh, odabrao." Poslanik, alejhis-selam, im tada izađe i reče: "Čuo sam vaš govor i vaše čuđenje: Allah je uzeo Ibrahima za prijatelja. i on je zaista to. I Musa je sa Allahom direktno razgovarao i on je zaista to. A Isa je Allahova riječ i duh od Njega i zaista je tako. A Adema je Allah, dželle šanuh, odabrao i zaista je tako. A ja sam, doista, Allahov miljenik, i ne hvalim se, i ja sam nosilac bajraka zahvale na Sudnjem Danu, ispod njega su Adem i ostali, i ne hvalim se, i ja sam prvi zagovarač i prvi kome će zagovaranje biti primljeno na Sudnjem Danu, i ne hvalim se. I ja sam prvi koji će pomjeriti halku na vratima Dženneta pa će mi ih Allah otvoriti i uvesti me u njega, a sa mnom siromašne vjernike, i ne hvalim se, i ja sam najplemenitiji od prvih i posljednjih i ne hvalim se." (Bejheki, Delailun nubuvveh, 5/270, Kadi Ijad, Eš Šifa, 1/408, Darimi, 1/420) Ashabi su*

se podsjećali svojstava i života prethodnih Božijih Poslanika, alejhis-selam, pa ih je Muhammed, alejhis-selam, uputio na prisjećanje i spominjanje njega u kome je Allah, dželle šanuh, spojio sve pohvaljene osobine. Pravljenje mevluda je rad upravo po ovoj Poslanikovoj, alejhis-selam, uputi."

Odgovor: Na prvom mjestu, spomenuti hadis u navedenoj verziji je *da'if,*tj. nevjerodostojan. Zatim, hadis je zabilježio imam Tirmizi u svojoj zbirci *El-Džami'i* (br. 3616), pa je ispod naučnog nivoa navoditi druge zbirke koje su napisane nakon nje, poput djela *Delalilu-nubuvve* imama Bejhekija i sl. Da ne govorimo o djelu *Eš-Šifa* Kadije Ijjada, koje u osnovi i nije hadisko djelo. A što se tiče samog hadisa, u njegovom lancu prenosilaca nalazi se ravija pod imenom Zem'a b. Salih el-Dženedi el-Jemani. Za njega su najreprezentativniji imami hadisa poput Ibn Mehdija, Ahmeda b. Hanbela, Ibn Me'ina, Ebu Hatima, Ebu Davuda, Nesaija, Ukajlija, Ibn Hibbana, Hakima, Ibn Hadžera i drugih rekli da je: *Dai'f – slab ravija.*[4].

Mimo spomenutog, tu je i njegov učitelj Seleme b. Vehram el-Jemani koji je, također, neprihvatljiv kod mnogih hadiskih kritičara. Za njega je Imam Ahmed, rhm, tvrdio da prenosi odbačene hadise, a Ebu Davud i drugi da je *da'if-slab* ravija.[5] Ibn Hibban kaže: *"Hadisi koje prenosi uzimaju se u obzir, osim onih koje od njega prenosi Zem'a b. Salih"*[6], tj. takvi hadisi se ne uzimaju u obzir, a ovaj hadis je primjer toga. Hafiz Zehebi, rhm, spomenuo ga je u djelu *Divanud-du'afa*[7] u kojem je sakupio imena slabih ravija.

Imam Tirmizi, rahimehullah, nakon što je naveo ovaj hadis, rekao je: *"Hadis je garib"*, što kod njega znači da je predaja slaba i neautentična, kao što je poznato.

Inače, primjetno je kako sljedbenici strasti još od davnina ne vode brigu o autentičnosti predaja i vjerodostojnosti hadisa, jer lanac prenosilaca za njih ***"... neće ni ugojiti ni glad utoliti"*** (El-Gašije, 7). Njihov pravac je "prvo vjeruj pa onda dokazuj, ako hoćeš", a ne "uzimaj vjeru ne temelju dokaza" kao što je obaveza. Istinu je rekao Ahmed b. Sinan el-Kattan: *"Kada čovjek uradi (uvede) novotariju, iz njegovog srca se istrgne ljubav prema hadisu."*[8] - da nas Allah sačuva.

S druge strane, ako bi zažmirili i rekli da je hadis prihvatljiv, opet se u njemu ne nalazi apsolutno nikakav dokaz za utemeljenost obilježavanja mevluda, ni izbliza ni izdaleka. Zaista je smiješno dokazivati s ovakvim i sličnim predajama utemeljenost proslave mevluda. Kakve veze ima prisjećanje na vrline poslanika, koje je propisano u svakom vremenu, s organizovanjem mevluda 12. *rebi'ul-evvela*?!

Kaže *Sami Džeko*: *"Četvrti dokaz: Od Urve b. Zubejra se prenosi: "A Suvejba je oslobođena robinja Ebu Leheba. Oslobodio ju je Ebu Leheb pa je zadojila Božijeg Poslanika, alejhis-selam. Kada je umro Ebu Leheb neko iz njegove porodice ga je video u*

najgorem stanju, pa mu je rekao: Šta si našao na budućem svijetu? Pa on reče: Nisam našao dobro osim što se napajam ovog dana zbog mog oslobađanja Suvejbe." (Buhari, 3/243) Pa ako će Allah, dželle šanuh, olakšati Ebu Lehebu zbog njegove radosti i oslobađanja robinje zbog rođenja Muhammeda, alejhis-selam, zar će kazniti one koji vjeruju u njega i koji u određenom danu proslavljaju njegovo rođenje spominjanjem njegovog života, salavata na njega i učenjem Kur'ana?"

Odgovor: Na početku opet moramo konstatovati da predaja s kojom autor dokazuje nije vjerodostojna. Urve b. Zubejr, rhm, sin poznatog ashaba Zubejra b. Avvama, radijallahu anhu, je *tabi'in*[9] po jednoglasnom mišljenju svih historičara i on nije zatekao čak ni Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a kamoli Ebu Leheba i Suvejbu. Dakle, Urve prenosi događaj koji se desio mnogo godina prije njegovog rođenja, a takva predaja se kod islamskih učenjaka zove *mursel*, što je jedna vrsta *da'if*-nevjerodostojnih hadisa. Iako je osnovu hadisa zabilježio imam Buhari (br. 5101)[10], ovaj Urvin dodatak ne potpada pod uslov koji je postavio, a to je da će navoditi samo vjerodostojne predaje. Taj se uslov odnosi na predaje koje je naveo spojenih lanaca prenosilaca, kao što su to pojasnili učenjaci Ibn Redžeb, Ibn Hadžer, Sehavi i dr., a predaje koje je navodio bez lanaca ili prekinutih seneda nemaju isti status.

Međutim, ako bi se pomirili i prihvatili navedenu predaju, to je ništa drugo do obični san. Dakle, vidimo da su čak i snovi dokazi za autora, ali ništa čudno! Ali pazite, nisu to obični snovi, nego snovi u kojima se prenosi od Ebu Leheba, kojeg Kur'an proklinje do Sudnjeg dana!!!

Hafiz Ibn Hadžer – osvrćući se na ovu predaju – rekao je: *"Značenje ove predaje suprotno je Kur'anu, jer je Uzvišeni Allah rekao:* ***'I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili,i u prah i pepeo ih pretvoriti.'*** *(El-Furkan, 23). A odgovor koji se tiče ove predaje je, na prvom mjestu, da je to mursel predanje, jer prenosi je Urve bez navođenja ko ga je o tome obavijestio. Ako bi i zamislili da je spojenog lanca, ono što je spomenuto u predaji je obični san, koji nije dokaz, a možda i onaj koji ga je sanjao u tom periodu nije bio musliman, pa ni on nije dokaz."*[11]

Dalje, *Sami Džeko* navodi Buharijev citat ovako: *"Nisam našao dobro osim što se napajam ovog dana zbog mog oslobađanja Suvejbe."* Dio citata: *"ovog dana"* je podmetnut i slagan na Buhariju! Taj dodatak ne postoji ni u jednoj od štampanih verzija Buharijevog sahiha danas, osim ako je autor putem nekih "kerameta" obavješten direktno od imama Buharije, rhm, onda u tom slučaju nije mu zamjeriti.

Zaista me zanima gdje je to autor u navedenom citatu iz Buharije, iako je *da'if*, našao da se to oslobađanje desilo na dan Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja ili povodom toga?! Možda je opet riječ o nekom "kerametu"?! Zamolio bih ga da nam

navede predaju u kojoj se spominje da je to bilo na dan Poslanikovog, alejhis-selam, rođenja ili povodom njega, i da, po mogućnosti, ovaj put pripazi na lanac prenosilaca. Ali, da se autor ne naljuti, mi ćemo progledati kroz prste njegovoj verziji Buharijeve predaje, prihvatit ćemo i Ebu Lehebove riječi kao da su istina i sve ostalo što želi reći, ali i pored toga u navedenom snu nema apsolutno baš nikakvog dokaza za mevlud. Allah je umanjio Ebu Lehebu kaznu (iako to ne prihvatamo) radi oslobađanja Suvejbe, koja je bila robinja, a ne radi njegove radosti, jer radost je radost, oslobodio ti robinju ili ne.

Kaže *Sami Džeko*: *"Peti dokaz: Od Enes b. Malika se prenosi da je Poslanik, alejhis-selam, zaklao akiku za sebe nakon Poslanstva. (Bejheki; Sujuti, El Havi, 1/196) Prenosi se da je njegov djed Abdulmuttalib zaklao akiku za njega a akika se ne ponavlja dva puta pa je zaključak da je Poslanikovo, alejhis-selam, klanje akike za sebe iz zahvale Allahu što ga je stvorio kao milost svim svjetovima, kako to navodi Sujuti, što je dovoljan dokaz utemeljenosti mevluda za one razumom obdarene."*

Odgovor: Dokazi za razumom obdarene, o Džeko, nisu izmišljene, odbačene i nevjerodostojne predaje, kao one koje ti navodiš, nego Kur'an, vjerodostojni sunnet i uputa ashaba, radijallahu anhum. Predaje koje ti podmećeš neukom narodu su dokazi za uputom neobdarene, a ne za iskrene sljedbenike Resulullaha, alejhis-salatu ves-selam.

Kao odgovor na ove predaje navest ću govor hafiza Ibn Hadžera, pa neka autor, Allah ga uputio, dobro razmisli: *"Hadis je zabilježio Bejheki od Katade, a on od Enesa, a zatim je (Bejheki) rekao: 'Hadis je munker (odbačen), u njegovom lancu prenosilaca nalazi se Abdullah b. Muharrer koji je izrazito slab ravija. Rekao je Abdur-Rezzak: Protiv njega su govorili (učenjaci) upravo radi ovog hadisa.' Zatim je rekao Bejheki: 'Hadis se prenosi i drugim putem od Katade, i drugim putem od Enesa, ali te predaje nemaju nikakve vrijednosti.'"*[12] Obratite pažnju na riječi Bejhekija nakon hadisa da je munker (odbačen) – kako ih navodi Ibn Hadžer – koje je autor, po običaju, sakrio od čitaoca, ali Allah ih je otkrio i obmanu razotkrio.

Nije na odmet navest i riječi imama Nevevija: *"Što se tiče hadisa kojeg je (Eš-Širazi) naveo da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao akiku za sebe, zabilježio ga je Bejheki svojim lancem prenosilaca od Abdullaha b. Muharrera... Ovaj hadis je batil (ništavan), Bejheki je rekao da je munker (odbačen)."*[13]

Rekao je hafiz Zehebi u biografiji Abdullaha b. Muharrera: *"Od njegovih belaja je hadis kojeg prenosi od Katade, a on od Enesa..."*[14], zatim je naveo ovaj hadis.

Kaže Ez-Zurkani u komentaru djela *"El-Mevahibul-ledunijje"*[15] osvrćući se na Sujutijevo dokazivanje utemeljenosti mevluda ovom predajom: *"Prigovorio mu je En-Nedžm zato što je hadis munker (odbačen), kao što je rekao Hafiz (Ibn Hadžer).*

Naprotiv, rekao je (Nevevi) u Šerhul-muhezzeb-u da je hadis batil (ništavan), pa zbog toga dokazivanje s ovom predajom pada u vodu."

Nakon toga, tražimo od autora da nam navede gdje je to zabilježeno da je Abdul-Muttalib zaklao akiku za Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem? (Povedi pažnju na lanac prenosilaca, ako ga ima!) Da li je akika bila propisana i poznata Arapima u pagansko doba prije islama, pa da je kolje Abdul-Muttalib za svog unuka?! Ako bi i rekli da je to istina, da li se djela koja čovjek uradi prije islama uzimaju u obzir, pa da znamo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zaklao akiku kao vid zahvale, a ne kao ponovno obavljanje propisa.

Ali opet kažem, da se ne naljudi autor, prihvatamo sve što si rekao, uzet ćemo da je istina, ali kakve to sad ima veze s obilježavanjem mevluda?! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je zaklao za sebe akiku kao vid zahvalnosti, i to je dokaz za mevlud!? Na koji dan je zaklao? Koliko puta je radio? Allahu, hvala ti na uputi!

Kaže *Sami Džeko*: *"Šesti dokaz: Prenosi se da je Poslanik, alejhis-selam, o blagodati petka rekao: "U njemu je stvoren Adem, alejhis-selam" (Malik, Muvetta, 1/108; Tirmizi, br. 491)*[16] *Ovim hadisom utvrđuje se posebnost dana iz razloga što je u njemu stvoren Adem, alejhis-selam, i ponavljanje te posebnosti ponavljanjem tog dana. Isto tako, dan u kome je rođen Muhammed, alejhis-selam, je još prioritetniji da bude poseban i ta se posebnost vraća vraćanjem tog dana."*

Odgovor: Posebnost dana u kojem je stvoren Adem, alejhis-selam, naveden je u hadisu, a posebnost dana u kojem je rođen Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pravljenjem mevluda si upravo ti izmislio. Postavit ću pitanje autoru, da li je petak, kao poseban dan, dozvoljeno izdvajati s dodatnim ibadetima, koji su u osnovi propisani i pohvalni? Ali da se ne muči, jer je zauzet borbom protiv tzv. "vehabija", skratit ću mu odgovor: Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da je rekao: ***"Nemojte posebno izdvajati noć petka od ostalih noći klanjanjem noćnog namaza, i nemojte izdvajati postom petak od ostalih dana."***[17] Kako da Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabrani da se mahsuz klanja noćni namaz i posti petkom, a u njemu je rođen Adem!? Idući po *Džekinoj* logici, dan kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rođen još je preči da se zabrani!

Još bolje od toga, kako da Allah, dželle šanuh, učini petak najboljim danom kojeg je Sunce obasjalo – kao što je navedeno u hadisu[18] – a Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rođen u ponedjeljak?! Uostalom, po ko zna koji put, kakve veze ima posebnost petka ili ponedjeljka s nepropisanim ibadetima?! Očigledno je da autoru u ovim pitanjima ne ide baš od ruke zdrava logika, pa se nije čuditi njegovim izjavama.

Kaže *Sami Džeko*: *"Sedmi dokaz: Od Omera, radijallahu anhu, se prenosi da mu je neki jevrej rekao: "O Vođo pravovjernih, postoji jedan ajet u vašoj Knjizi, da je objavljen nama jevrejima mi bismo dan njegovog objavljivanja uzeli za praznik. Pa Omer, radijallahu anhu, reče: Koji ajet? A on reče: "Danas sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera…"(El Maida, 3.) Pa Omer, radijallahu anhu, reče: "Ja znam dan u kome je objavljen i mjesto na kome je objavljen. Poslanik, alejhis-selam, je stajao na Arefatu, u danu džume." (Buhari, br. 45) Ovaj hadis pokazuje Omerovo slaganje sa uzimanjem dana u kome se desila velika blagodat za dan u kome će se slaviti. Nema sumnje da je dan rođenja Muhammeda, alejhis-selam, jedan od takvih dana i da se u njemu muslimani trebaju veseliti."*

Odgovor: Subhanallah! Gdje si u predaji našao da se Omer, radijallahu anhu, složio s jevrejem? Omerove riječi: *"Ja znam dan u kome je objavljen"* za autora znače: *"Ja ću od sada slaviti taj dan!"* Ovo je - svjesno ili nesvjesno - laž na Omera, radijallahu anhu, pa bi autor trebao da se pokaje Allahu radi toga. S druge strane, u navedenoj predaji je dokaz protiv njega, tj. da je obilježavanje takvih dana od običaja židova, a ne muslimana. Židov je ovim riječima kudio Omera, a ne hvalio. Židov je, dakle, po autoru upućeniji u Allahovu vjeru od Omera, radijallahu anhu, pa se nije čuditi ovakvim iracionalnim dokazivanjima. Sada, neka nam *Džeko* navede da li je Omer, radijallahu anhu, obilježavao dan mevluda ili bilo koji drugi dan *"u kome se desila velika blagodat"*, pa ćemo nastaviti polemiku oko ovog hadisa.

Kaže *Sami Džeko*: *"Osmi dokaz: Kaže El-Mervezi: Pitao sam Ebu Abdullaha o ljudima koji zanoće pa uče Kur'an i uče dove sve dok ne osvanu? Pa je rekao: "U tome nema problema." Ebu Sirri el-Harbi je rekao: Rekao je Ebu Abdullah: A koja je stvar bolja od te da se ljudi sastave pa donose salavat na Poslanika, alejhis-selam, i spominju ono što im je Allah kao blagodat darovao kao što su to govorili Ensarije…? (Ibn Tejmijje, Iktidau siratil mustekim, 2/634), (Ukazuje na hadis u Musnedu od Muhammed b. Sirina: Obaviješten sam da su Ensarije prije Poslanikovog, alejhis-selam, dolaska u Medinu govorili: Kada bismo odabrali jedan dan i u njemu se sakupljali i spominjali ovu blagodat koju nam je Allah darovao? Pa su neki rekli: subotom? Pa rekoše: Nećemo se izjednačavati sa jevrejima u njihovom danu! Pa rekoše: Nedeljom? Pa rekoše: Nećemo se izjednačavati sa hrišćanima u njihovom danu! Pa rekoše: Na dan 'arube – a zvali su dan džume jevmu 'arube, pa su se petkom sastajali u kući Ebu Umame Es'ad b. Zurare pa im je zaklana ovca i bilo im je dovoljno.)""*

Odgovor: Autor kao da želi zbuniti nas navođenjem citata iz djela šejhul-islama Ibn Tejmijje ili govorima imama Ahmeda b. Hanbela?! Prije svega, mi ne prizivamo

bezgrešnost imamu Ahmedu, niti Ibn Tejmijji, niti drugim učenjacima, nego ih slijedimo u istini. Svaki od njih je, bez sumnje, imao grešaka, koje će im biti oproštene, inšallah, a nagradu će imati za iskren nijjet u svom traganju za istinom. Niko među njima nije, sam po sebi, dokaz u *Šerijatu*. Bezgrješnost u vjeri svojstvena je samo Resulullahu, sallallahu alejhi ve sellem.

Zatim, u navedenim citatima nema nikakvog dokaza za utemeljenost mevluda. Dakle, imam Ahmed uopće nije govorio o mevludu, nego je bio upitan o ljudima koji zajedno provedu neku noć, bilo koju, u ibadetu do sabaha, na što je rekao: *"Nadam se da* (ovaj dio citata je preskočio autor) *u tome nema problema!"* Znači, imam Ahmed im nije rekao: *"Radite to!"* ili: *"To je pohvalno!"* ili: *"Samo naprijed!"*, nego se nada da u tome nema problema, jer je u osnovi propisano, a možda i ima problem. Nekoliko redova nakon toga Ibn Tejmijje, rhm - pojašnjavajući ovaj i druge Ahmedove citate koje je Džeko izostavio – kaže: *"... pa tako je Ahmed dozvolio okupljanje radi dove, ali ako se ne uzme za stalni običaj."*[19] Isto tako i mi kažemo da nema smetnje ako bi se ljudi nekada okupili da uče zajedno Kur'an cijelu noć ili klanjaju noćni namaz i sl., ali je preče da to svako radi za sebe jer je to praksa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i prvih generacija. Ali, kakve to sada ima veze s mevludom?! Zaista se insan ne može načuditi ovakvim dokazivanjima!

Dalje autor navodi citat iz Ibn Tejmijjnog djela pa kaže: *"Ebu Sirri el-Harbi je rekao: Rekao je Ebu Abdullah: 'A koja je stvar bolja od te da se ljudi sastave pa donose salavat na Poslanika, alejhis-selam, i spominju ono što im je Allah kao blagodat darovao kao što su to govorili Ensarije…?'"*

Prije svega nije potvrđeno da je Ebu Serijj (a ne Ebu Sirri) el-Harbi Ja'kub b. Jusuf slušao imama Ahmeda i susreo se s njim, jer je susret s imamom Ahmedom u njegovom vremenu bio otežan, imajući u vidu da je bio zatvaran, izoliran, te da mu je bilo zabranjeno podučavanje itd.

Ebu Ja'la, rhm, naveo je njegovu biografiju u djelu *"Tabakatul-hanabile"*[20] i rekao: *"Prenio je od našeg imama pojedine stvari..."*, zatim je naveo ovaj govor. Sam Ebu Ja'la nije potvrdio da je lično slušao govor imama Ahmeda, za razliku od njegovih navoda u biografijama drugih učenika rekavši: *"čuo je"*, *"susreo se"*, *"bio je s njim"* i sl. Iz priloženog se vidi da Ebu Serijj nije bio među poznatim učenicima imama Ahmeda, čak se ne zna pouzdano da li se susreo s njim ili ne. Mimo toga, nije nam poznat lanac prenosilaca do njega, jer je mnogo izmišljenih predaja na račun imama Ahmeda, kao i na ostale imame poput Ebu Hanife, Malika, Šafije i dr.

Ono što pojačava neautentičnost ovog rivajeta su riječi Ibn Mufliha, rhm: *"El-Hallal je prenio od njega (Ahmeda) da je rekao: 'A koja je stvar bolja...'"*[21] El-Hallal, također,

nije zatekao imama Ahmeda, nego njegove učenike, niti se spominje da je Ebu Serijj el-Harbi bio njegov učitelj, pa da kažemo da je predaju prenio od njega. Sve u svemu, navedena predaja nije potvrđena od imama Ahmeda da bi je prihvatili kao dokaz, iako njegove riječi, same po sebi, nisu dokaz.
Zatim, *Sami Džeko* opet se služio obmanjivačkim trikovima, pa je iz svog džepa dopunio Ahmedov citat. Navodi Džeko: *"'A koja je stvar bolja od te da se ljudi sastave pa donose salavat na Poslanika, alejhis-selam...",* ali orginalni tekst glasi ovako: ***"... en jedžtemi'an-nasu fe jusallune"*** tj. *"da se ljudi okupe i klanjaju".* Dakle, nigdje se ne spominje učenje salavata Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nego je riječ o namazu. Poznato je, onome ko je upoznat sa šerijatskim terminima, da se riječ *Es-Sala* navedena zasebno koristi za namaz, a ne u jezičkom značenju donošenja salavata. Da je upotrijebljena tako imali bismo dodatak u vidu indirektnog objekta, tj. bilo bi *jusallune 'ale-nebijj*. S obzirom da u ovom slučaju glagol ostaje bez svog objekta jasno je da je riječ o obavljanju namaza, a ne donošenju salavata. Međutim, očigledno je da autor ne umije da kvalitetno barata sintaksom arapskog jezika.
Učenje salavata Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, nije sporno, naprotiv to je pohvalna radnja i ne igra veliku ulogu da je imam Ahmed zaista i spomenuo učenje salavata, ali je autor dopunio citat svojim riječima kako bi bolje zvučao neukom narodu.
Također, riječi imama Ahmeda, ako bi rekli da su vjerodostojne, nisu nimalo sporne, jer on nije pohvalio posebno okupljanje i klanjanje posebnog namaza, nego da se okupe i klanjaju. Iz toga se prvenstveno razumije da obave zajednički namaz u džematu, koji je propisan svaki dan, kao podne, ikindiju itd., te da nakon njega jedni druge posjećaju na Allahove blagodati, kao što su to radile Ensarije, radijallahu anhum. Takvo djelo, bez sumnje, ubraja se u najbolja djela, jer su to halke zikra koje su spomenute u mnogim hadisma.
Nakon toga autor navodi hadis, koji je po običaju opet *da'if* (nevjerdostojan). Muhammed b. Sirin koji prenosi postupak Ensarija, nije bio živ kada se to događalo, niti je naveo ko ga je obavijestio o tome. Takva vrsta predaja je kod učenjaka odbačena, jer se ne zna stanje ravije čiji spomen je izostavljen, niti znamo da li je taj isti ravija prisustvovao tom periodu. U većini slučajeva, ravije čiji spomen se namjerno izostavlja su slabi i neprihvatljivi, jer da su prihvatljivi ne bi bilo razloga da se skrivaju. Još nešto, nigdje se u toj predaji, ako bi je prihvatili, ne navodi da je blagodat koju su spominjali rođenje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, niti da su organizovali povodom toga mevlud. Allahovih blagodat je mnogo. Objava Kur'ana je blagodat, poslanstvo je blagodat, islam je blagodat, uputa je blagodat itd. Koju od ovih blagodati su Ensarije spominjale?

Jasno je da su Ensarije spominjale islam kao blagodat, jer je u izvornom tekstu došlo: ***"... fe zekerna hazel-emre-llezi en'amellahu bihi 'alejna"***, što u prijevodu znači: *"... i spomenemo ovu stvar koju nam je Allah kao blagodat darovao"*, a to je cjelokupni islam. Oni nisu rekli: *"... i spomenemo dan Poslanikovog rođenja kao blagodat"* i sl. Dakle, nigdje se u predaji ne spominje da su tim povodom činili posebne ibadete, nego su spominjali islam kao blagodat, tj. jedni druge su podsticali na ustrajnost, podučavali se propisima i slično tome. I da, to su uradili samo jednom, a ne svake sedmice ili svake godine. Također, primjetno je da Ensarije nisu odredile neki poseban dan za taj susret, nego su odredili petak, kao dan kojeg nisu svetkovali ni kršćani ni židovi, za razliku od onih koji obilježavaju mevlud svakog 12. *rebi'ul-evvela*. Neka nam autor pojasni zašto ne odrediše ponedjeljak kao dan okupljanja?! Mora da im je promako detalj kojeg su spoznaoli autor i njegovi istomišljenici.
Ujedno, opet sam prinuđen da pojasnim još jednu u nizu obmana. Naime, riječ je o kraju njegovog citata: "*... <u>pa su se petkom sastajali</u> u kući Ebu Umame Es'ad b. Zurare pa im je zaklana ovca i bilo im je dovoljno*." Nigdje se u predaji ne spominje da su to radili svake sedmice, nego stoji da su se sakupili u njegovoj kući, iz čega se ne može razumjeti da su to radili svake sedmice. Spomenutu činjenicu potvrđuje i kraj citata, tj. da im je zaklana ovca, koja im je bila dovoljna, jer njihov broj nije bio veliki, a nije spomenuto da im je ovca klata svake sedmice, nego je navedeno samo jedno klanje. Bilo kako bilo, hadis nije vjerodostojan, pa nećemo puno vremena gubiti na njega.
Kaže *Sami Džeko*: *"Deveti dokaz: Allah, dželle šanuh, kaže:* ***"Reci: Neka se zato Allahovoj blagodati i milosti raduju, to je bolje od onoga što gomilaju."*** *(Junus, 58.) Poslanik, alejhis-selam, je bez sumnje Allahova milost prema ljudima, bez obzira bili oni muslimani ili nemuslimani (prema muslimanima zato što je bio uzrok njihove upute a prema nemuslimanima zato što je njegovom pojavom od njih uzdignuto kažnjavanje kojim su bili kažnjeni prethodni narodi (kako to navodi Et-Taberi), zato je radost zbog njegovog rođenja naređena ovim ajetom."*
Odgovor: Još uvijek ne mogu da pojmim ova iracionalna dokazivanja koja je koristio autor u pripremi ovog teksta. Ubijeđen sam da razuman čovjek, koji nema apsolutno nikakvog znanja, takve stvari ne bi sebi dozvolio, a kamoli student šerijatskih nauka!
Kakve veze, o *Džeko*, ima radost zbog Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, rođenja s obilježavanjem istog svake godine nepropisanim i izmišljenim ibadetima!? Zar misliš da se oni koji ne obilježavaju mevlud ne raduju njegovom rođenju?! Je li misliš da se ta radost manifestuje samo zajedničkim okupljanjem jednom ili nekoliko puta godišnje?!
S druge strane, odakle si iskopao da se spomenuti ajet odnosi na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?[22] Mi ne sumnjamo da je Poslanik, sallallau alejhi ve sellem,

jedna od Allahovih milosti svjetovima, ali to ne znači da ajete možemo tumačiti proizvoljno i po ličnom nahođenju. Najpoznatiji komentatori Kur'ana poput Ibn Džerira et-Taberija, Begavija, Kurtubija, Nesefija, Ibn Kesira i dr., niko od njih nije naveo da se ***"Allahova blagodat i milost"*** spomenuta u ajetu odnosi na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego su jednoglasni da se misli odnosi na islam i Kur'an.[23] Međutim, ako bi i rekli da se u ajetu misli na Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, pa i pored toga u tome nema nikakvog dokaza o utemeljenosti mevluda. Biti radostan s Allahovim Poslanikom, alejhis-selam, ne znači radovati se na dan njegovog rođenja, jer ako kažemo tako, time potvaramo sve Muhadžire i Ensarije da se nisu radovali. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bez sumnje je Allahova milost svjetovima, ali ta milost nije se desila njegovim rođenjem, nego poslanstvom i uputom s kojom je došao, kao što kaže Uzvišeni: ***"... a tebe smo samo kao milost svjetovima poslali."*** (El-Enbija, 107), a nije rekao *"stvorili"*! Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao je: ***"Ja, doista, nisam poslat da proklinjem, nego sam poslat kao milost."***[24] Dakle, nigdje u Kur'anu i Sunnetu ne stoji da je njegovo rođenje samo po sebi milost, nego je njegovo poslanstvo milost.

Kaže *Sami Džeko*: *"Deseti dokaz: Allah, dželle šanuh, kaže:* ***"I napomeni ih na Allahove dane."*** *(Ibrahim, 5.) Dan rođenja posljednjeg Božijeg Poslanika, alejhis-selam, je dan koji treba spominjati. Allah, dželle šanuh, je u tom danu dao posebne događaje koji se spominju u knjigama istorije dajući važnost tom danu. Iz tog razloga iskazivanje radosti zbog tog dana je slijeđenje Allahove opšte naredbe spomenute u ovom ajetu."*

Odgovor: Autor nastavlja da se služi obmanama, ali šta mu je drugo preostalo kada nema dokaza, Zanimljivo je da nije naveo ajet u potpunosti, pa onda s njim pokušao dokazati, a razlog tome ćete sada uočiti. Naime, ajet glasi ovako: ***"I Musaa smo poslali s dokazima Našim: 'Izvedi narod svoj iz tmina na svjetlo i opomeni ga Allahovim danima!' To su, uistinu, dokazi za svakog onog ko je strpljiv i zahvalan."*** (Ibrahim, 5) Dakle, riječ je o Musau, alejhis-selam, i Israelćanima, a ne o Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovom ummetu. Dio mufessira kaže da se pod ***"Allahovim danima"*** misli na posebne dane koji su bili poznati među njima, a to su dani u kojima ih je Allah izbavio od faraona i uništio ga zajedno s njegovom vojskom. Drugi dio smatra da se s tim aludira na blagodati kojima su počašćeni poput Tevrata, hrane u izobilju itd. Treći kažu da se te riječi odnose na dane u kojima je Allah kaznio prijašnje narode, tj. da s njima zastraši svoj narod.[25]

Zatim, ako bi i rekli da je ajet općenitog karaktera, pa nigdje u njemu nije naređeno da se iskazuje radost, slavi, posebno organizuje, obilježava i sl. Nadam se da autor barem može uočiti razliku između opomene i podsjećanja na određene dane i između neutemeljenog

obilježavanje tih dana ibadetima. Riječ je o opomeni, a ne o slavlju i proslavi! Gdje je u ajetu rečeno da spominjanje tih dana treba da bude na tačan datum kada su se dogodili?! Zaista je ovakvo proizvoljno tumačenje ajeta i hadisa zločin spram Allahove plemenite vjere i jasno suprostavljanje Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i laž na njegov sunnet.

Nadam se da *Sami Džeko* ima još koji dokaz kojeg nije spomenuo, a koji je ujedno bolji od ovih prethodnih, jer ovo što je iznio je slabije od paukove mreže. Allahu naš, ti znaš ono što ljudi javno ispoljavaju, a i ono što u sebi taje, pa uputi na Pravi put onoga ko iskreno traga za istinom, a prema ostalima budi pravedan.
"Gospodaru naš, oprosti nama o braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!" (El-Hašr, 10)
Allah, dželle šanuh, najbolje zna!

Amir I. Smajić
Medina, 16. rebi'ul-evvel, 1435. god.

---

[1] Bilježe ga Buhari, br. 2697, i Muslim, br. 1718, od Aiše, radijallahu anha.
[2] Bilježi ga Muslim, br. 1718.
[3] Bilježe Ahmed, 4/126-127, Ebu-Davud, br. 4607, Tirmizi, br. 2676, Ibn-Madže, br. 44, Ibn-Hibban,br. 5 i drugi, i hadis je **sahih/vjerodostojan** kao što kažu Tirmizi, Ebu-Nu'ajm, Hakim, Ibn Abdil-Berr,Begavi, Ibn-Tejmijje, Zehebi, Ibn-Redžeb i mnogi drugi. Vidi: *Džami'ul-ulumi vel-hikem*, str. 486-487.
[4] Vidjeti: *Tehzibul-kemal*, 9/386-389, *Ikmalu tehzibil-kemal*, 5/75, *Tekribut-tehzib*, str. 252, br. 2035.
[5] Vidjeti: *Tehzibul-kemal*, 11/328.
[6] *Es-Sikat*, 6/399.
[7] Str. 169, br. 1718.
[8] Ebu Isma'il el-Herevi, *Zemmul-kelami ve ehlihi*, 2/72.
[9] Tabi'in je osoba koja nije srela Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nego je srela nekog od njegovih ashaba, radijallahu anhum, tj. generacija koja je došla nakon ashaba.
[10] Riječ je o događaju kada je Ummu Habiba, radijallahu anha, tražila od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da oženi njenu sestru, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je to zabranjeno itd.; detaljnije se vratiti na izvor hadisa. U tom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo je Suvejbu, da je ona zadojila njega i Ebu Selemu. Urve b. Zubejr prenio je ovu predaju od Zejnebe b. Ebi Seleme, a ona od Ummu Habibe, a nakon toga je Urve rekao citat kojeg je naveo Sami Džeko, tj. prekinutog lanca, što ne potpada pod Buharijev uslov, za razliku od prvog djela predaje, koja je spojenog lanca prenosilaca.
[11] *Fethul-Bari*, 9/182.

[12] *Et-Telhisul-habir*, 4/362.
[13] *El-Medžmu'u*, 8/431.
[14] *Mizanul-'iatidal*, 2/500.
[15] 1/264.
[16] Promaklo ga je da je hadis kod Muslima u *Sahihu*, br. 854.
[17] Bilježi ga Muslim, br. 1144.
[18] Bilježi ga Muslim, br. 854.
[19] *Iktidaus-siratil-mustekim*, 2/142.
[20] Vidjeti: 1/417.
[21] *El-Adabuš-šer'ijje*, 2/103.
[22] Takvo tumačenje preneseno je od Ibn Abbasa, radijallahu anhuma, ali nevjerodostojnim lancima prenosioca, pa se ne mogu uzeti u obzir.
[23] Vidjeti: *Tefsir Ibn Džerir*, 15/105, *Tefsir Begavi*, 4/138, *Tefsir Kurtubi*, 8/353, *Tefsir Nesefi*, 2/28,*Tefsir Ibn Kesir*, 4/275,
[24] Bilježi ga Muslim, br. 2599, od Ebu Hurejre, radijallahu anhu.
[25] Vidjeti: *Tefsir Ibn Džerir*, 16/519, *Tefsir Begavi*, 4/335-336, *Tefsir Ibn Kesir*, 4/478.